

Det grundlæggende skole-hjem-samarbejde - en del af dimittendens repertoire

Hensigten med denne artikel er at formidle erfaringer og læringspointer fra et LULAB-projekt, omhandlende hvad vi kalder 'det grundlæggende skole-hjem-samarbejde'. Udgangspunktet for projektet er fokusgruppeinterviews med dimittender og studerende samt aktioner med et pilothold på første årgang på Læreruddannelsen i Silkeborg.

"Det er mere sådan ... jeg kommer og ser, hvordan lærerne gør det, og så kan jeg jo spejle mig i det. Så jeg tænker også, at når jeg får noget mere anciennitet, så kan jeg måske svare på, hvordan jeg vil gøre forældresamarbejde, men ikke som nyuddannet".

Citatet stammer fra et fokusgruppeinterview med dimittender fra læreruddannelsen og skriver sig ind i en fortælling om, hvordan flere nyuddannede lærere oplever sig fremmedgjorte i forældre-samarbejdet. Som undervisere på læreruddannelsen ser vi samtidig citatet som en invitation til at gøre noget ved sagen. Vi kan ikke overlade en nyuddannet lærer til at afvente og forlade sig på tid og erfaring. Omdrejningspunktet for artiklen er derfor undervisning i skole-hjem-samarbejde, som iklæder dimittender fra læreruddannelsen et basalt fundament af kendskab og kompetencer inden for en af lærerens kerneopgaver, som skole-hjem-samarbejdet betegnes i litteraturen (Hagensen, 2019). Artiklens ærinde er derfor at komme med et bud på, hvad det grundlæggende skole-hjem-samarbejde er samt udfolde nedenstående læringspointer, som vi har udledt af arbejdet med projektet:

- Skole-hjem-samarbejde kan med fordel være et tilbagevendende tema i undervisningsfag såvel som pædagogiske moduler på læreruddannelsen
- Autentiske møder med skole-hjem-samarbejde er centrale
- Tænkning om og praksis for skole-hjem-samarbejde ændres ikke, så længe studerende ikke får adgang til øvebaner
- Behov for yderligere øvebaner
- Samarbejde mellem læreruddannelsen og uddannelsesskoler om skole-hjem-samarbejdets placering i praktikken er en forudsætning

Førend vi uddyber læringspointene fra projektet, vil vi i artiklens første del argumentere teoretisk og empirisk for, hvorfor vi som læreruddannere må rette fokus på skole-hjem-samarbejdet. Sidenhen udbreder vi måder, hvorpå skole-hjem-samarbejdet konkret kan faciliteres, kontekstualiseres og gøres til genstand for fælles refleksion i undervisningen, således at arbejdet med feltet bliver en del af den nyuddannede lærers repertoire.

Krav og forventninger til skole-hjem-samarbejdet i dag

Det grundlæggende skole-hjem-samarbejde, som vi præsenterer for de studerende, skal afspejle de krav og forventninger, som på makroniveau såvel som på mikroniveau, manifesterer sig i den gældende skolepraksis. Vi vil derfor anskueliggøre konteksten og udpege diskursen for skole-hjem-samarbejdet gennem et blik på dele af den eksisterende forskning på området.

Høj forældreinvolvering og øget skole-hjem-samarbejde bliver i international såvel som national forskning fremhævet som afgørende for børns succesfulde skoleforløb (OECD 2012, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016). Samarbejdet mellem forældre og skole har med andre ord aldrig været så omfattende (Hagensen, 2019). Skolepolitikken er præget af, at folkeskolen bygger på et tæt samarbejde mellem skolen og forældre, hvilket også markerer sig i folkeskolens formål, hvor der som bekendt indledende står: *"Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder..."* (Folkeskoleloven, 2006, §1). Dog giver Folkeskoleloven ingen konkrete bud på, hvordan samarbejdet kan forløbe. Det er derfor med afsæt i de af skolebestyrelsen nedsatte principper, at den enkelte skoles ledelse, og i sidste ende den enkelte lærer, skal give samarbejdet både form og indhold.

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

Det eksisterende skole-hjem-samarbejde kendetegnes hovedsagligt som "ansvarsdiskursen" og henviser til, den dominerende logik, som tildeler forældrene ansvar for, hvorvidt læringen i skolen kan lykkes (Knudsen 2010). Forældrene betragtes som *"... medansvarlige for elevens læring og adfærd i klasseværelset, og dermed som en del skolens læringsrum"* (Knudsen in Akselvoll, 2016: 15). Når skolen træder ind i familien, tydeliggøres forskelligheden i hjemmenes ressourcer, og nødvendigheden af at tilpasse samarbejdet til den diversitet, som forældregruppen repræsenterer, er derfor afgørende. Det er vigtigt, at skolen imødekommer *alle* forældre og giver *alle* forældre deltagelsesmuligheder (Danmarks Evalueringsinstitut, 2017). Langt fra alle forældre har de ressourcer, som samarbejdet aktuelt forudsætter. Nødvendigheden af, at samarbejdet bliver mere inkluderende, er derfor essentielt, hvis man vil undgå et skole-hjem-samarbejde som medvirker til at reproducere social ulighed (Akselvoll, 2018, Danmarks Evalueringsinstitut, 2017). Mangfoldigheden blandt forældrene er med til at udfordre en fremherskende tænkning om: *"... at forældreinvolvering i skolen altid er godt, og at mere altid er bedre"* (Akselvoll, 2018: 59).

Også i mødet med de digitale teknologier, som ofte betragtes som demokratiske værktøjer, opleves der blandt forældrene ulige kompetencer og forståelser, som får indflydelse på samarbejdet med skolen (Akselvoll 2018). Det øgede fokus på forældreinvolvering trækker tydelige tråde til den digitalisering af kommunikationen, der aktuelt finder sted mellem skole og hjem. De digitale teknologiers indtog kan, ifølge sociologen Maria Ørskov Akselvoll, betragtes som en "game changer" (2018), som har muliggjort en mere frekvent kontaktflade mellem skole og hjem og medført at det er nemmere og hurtigere at rette henvendelse til forældre (Akselvoll 2016). Den skriftlige kommunikation udgør således en væsentlig del af det samlede skole-hjem-samarbejde. Her kommunikerer bl.a. om, hvordan forældrene kan deltage i skolens liv og understøtte læringen, hvad der foregår i fagene, om faglige mål, om børnenes engagement, om det sociale klima i klassen, om trivselsarrangementer og ikke mindst om lektier (Akselvoll, 2016). Der er således en stor variation og kompleksitet i den skriftlige kommunikation mellem skole og hjem.

Af ovenstående rids af samarbejdet mellem skole og hjem tydeliggøres flere af præmisserne for den nyuddannedes skole-hjempraksis. Forventninger om, at læreren er medvirkende til at sætte retning, for såvel form som indhold i forhold til samarbejdet med forældrene, kommer til syne. I den forbindelse bliver viden om fremherskende logikker og forhold samt konsekvenserne heraf betydningsfulde. Læreren må have forståelse for og indblik i, hvordan diversiteten i forældregruppen fordrer differentierede tilgange og nødvendiggør inkluderende kommunikation.

Skildringen af samarbejdet mellem skole og hjem i dag leder til en nysgerrighed over, hvordan dimittender på læreruddannelsen har oplevet den undervisning i skole-hjem-samarbejde, som de har mødt. Disse oplevelser og deres vurderinger af egne kompetencer på området kaster vi et blik på i de kommende afsnit.

Undervisning i skole-hjem-samarbejde falder ned mellem flere stole

I vores arbejde på læreruddannelsen har vi erfaret en tendens til, at ansvaret for undervisning i skole-hjem-samarbejde er både alles og ingens ansvar, og derfor kan siges at falde ned mellem flere stole. Vi har i et fokusgruppeinterview talt med en gruppe dimittender for at blive klogere på deres tilegnede erfaringer med undervisning i skole-hjem-samarbejde på læreruddannelsen. Vi spurgte også ind til, om de har oplevet sig kompetente i varetagelsen af den del af lærerjobbet, som vedrører forældresamarbejde. Dimittenderne fortæller, at de alle har mødt enkelte undervisningsaktiviteter i forskellige moduler i deres uddannelse, men deres fortælling vidner samtidig om, at feltet ikke opleves tilstrækkeligt berørt, og de har svært ved at genkalde sig det konkrete udbytte.

Fortællingen vækker genklang, når vi ser nærmere på evalueringsrapporten Kvalitet og relevans i læreruddannelsen (Styrelsen for forskning og uddannelse, 2018), hvor det fremgår, at hverken undervisere eller studerende har høje forventninger til de studerendes kompetencer i relation til at kunne indgå i samarbejde med forældrene. Adspurgt svarer 19% af underviserne, at de "i meget høj grad" eller "høj grad" anser de studerende som værende i stand til at udføre de aktuelle opgaver på baggrund af den undervisning, de har mødt igennem deres studium. De studerende selv oplever sig i endnu ringere grad klædt på til at løfte opgaven. Her er det blot 10% af de studerende, der mener, at undervisningen har ydet et tilstrækkeligt bidrag, sådan at de "i meget høj grad" eller "høj grad" oplever sig kompetente til at varetage skole-hjem-samarbejdet.

	Undervisere (pct.)	Studerende (pct.)
Forældresamarbejde	19	10

Figur 1. Herover viser et udsnit af de resultater som fremgår af rapporten, Kvalitet og relevans i læreruddannelsen fra 2018.

Når dimittender i samme rapport (Styrelsen for forskning og uddannelse, 2018) spørges om tilegnede kompetencer i forhold til konflikthåndtering i forældresamarbejdet, er der blot 2% af de adspurgte, som vurderer sig klædt på til opgaven "i meget høj grad" eller "høj grad". Kun 15% af dimittenderne giver overvejende positivt tilsagn om, at de vil kunne agere og føle sig som en autoritet over for forældrene.

Også vores gruppe af dimittender peger på, at deres manglende tiltro til egen formåen kan tilskrives få undervisnings erfaringer med skole-hjem-samarbejdet i deres studium. Ifølge psykologen

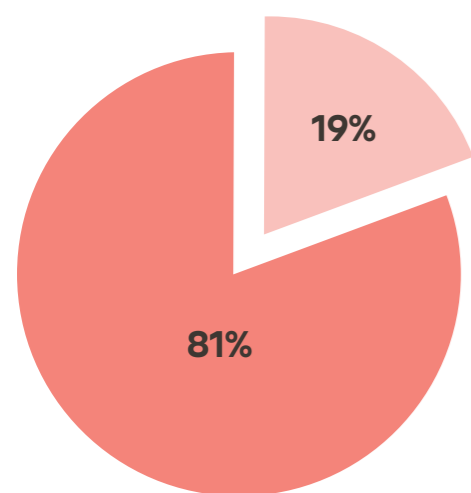
DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

I hvilken grad har din uddannelse bidraget til at du er i stand til at...	Dimittender (pct.)
Håndtere konflikter i forældresamarbejdet	2
Agere og føle sig som en autoritet over for elever og forældre	15

Figur 2. Herover viser et udsnit af de resultater som fremgår af rapporten, Kvalitet og relevans i læreruddannelsen fra 2018.

Albert Bandura er det afgørende for ens mestringsforventninger, at man har tidligere succesfulde erfaringer med lignende situationer eller vikarierende erfaringer (Bandura, 1997). Som det fremgår senere i artiklen, har de studerende i vores projekt overværet rollespil, og de har set andre udføre forældresamarbejde, som de kan spejle sig i. Ligeledes har de erhvervet sig andenhåndserfaringer med den svære forældre-kommunikation i forbindelse med en skriftlig kommunikationsøvelse.

- Direkte praksiserfaring med forældresamarbejde
- Ingen direkte erfaring med forældresamarbejde

Figur 3. Ovenfor illustrerer resultatet af en medlemsundersøgelse fra LL udarbejdet i 2019.

At dumpe ned i en skole-hjem-kultur

Artiklen indledtes med en dimittendudtalelse, hvor et manglende kompetence- og handlerepertoire til skole-hjem-praksissen udmøntede sig i forhåbninger om, at spejlingsstrategi og erfaring ville udfylde dette blotlagte hul. Beretningen indikerer, hvordan nyuddannede lærere dumper ned, i en for dem ukendt, omend eksisterende skole-hjem-kultur. Trods manglende kendskab til det som sociologen Pierre Bourdieu vil kalde feltets doxa, underlægges de alligevel at handle herefter. Den italesatte magtesløshed kan her forstås som et udtryk for symbolsk vold og udpegelse af den ubevidste magtrelation, der findes mellem dem, der dominerer, og

dem der domineres i et felt. Dvs. dem der kender den gældende doxa og besidder de rette kapitalværdier, og dem der ikke gør (Bourdieu, 1997). Her udsagt som *erfaring med skole-hjem-samarbejdet*. Desværre tyder det på, at de manglende erfaringer ikke er enestående for vores gruppe af dimittender. En medlemsundersøgelse foretaget af Lærerstudendes Landskreds i slutningen af 2019, viste at blot 19 % af de lærerstuderende i løbet af deres uddannelse har mødt, snakket eller samarbejdet med forældre til børn i skolen (Skolemonitor 2020).

Frygtindgydende forældre og manglende øvebaner

Det manglende videns- og erfaringsgrundlag hos dimittenderne, som vi har talt med, udmønter sig i betænkeligheder og endda som følelsen af at være på dybt vand. Om mødet med forældresamarbejdet fortæller en:

"(...) det er en meget intimiderende opgave at skulle have forældrekontakt, så jeg tror det ligger i usikkerheden i sig selv og uvisheden i deres reaktion (...) man hører ikke altid det gode."

Om deres egen usikkerhed på feltet siger dimittenderne, at det handler om myten om de frygtindgydende forældre, en diskurs de anser som særdeles udbredt. En formulerer det således:

"(...) når man i tre praktikker og i fire år på studiet har mødt lærere og vikarer osv., der tager skrækhistorier med fra lærerværelset af, og det er de eneste man hører, så får man sådan et internt billede af, at forældre alle sammen er curlingforældre, der stiller (sig) skråt mod lærerens faglighed og lærerens person (...)"

De anekdotiske fortællinger på lærerværelset i praktikken fastholder en skrækfortælling om samarbejdet med forældrene. Samtidig er der en tilbøjelighed til, at forældrene af de adspurgte dimittender fra vores fokusgruppeinterview bliver positioneret som en ensartet gruppe, der angriber lærerens faglighed og person. Dette positionerer ligeledes dimittenderne, som nogen der skal forsvare sig mod disse angreb (Davies & Harré, 1990). Det fremstillede og unuancerede billede af skoleforældrene i ovennævnte udsagn afspejler den omtalte mangel på erfaringer og øvebaner hos dimittenderne, og signalerer en usikkerhed på både individ- og professionsniveau. En usikkerhed, som vi mener, kan mindskes ved en tilbagevendende tematisering af skole-hjem-samarbejde på læreruddannelsen såvel som i praktikken. Vi vil i det følgende skitsere rammerne for, det vi kalder *det grundlæggende skole-hjem-samarbejde*, og dermed nogle af de områder der bør tematiseres.

Et bud på det grundlæggende skole-hjem-samarbejde

I forbindelse med vores LULAB-projekt har vi arbejdet med et hold studerende, som herefter benævnes pilotholdet. Følgende skematisk oversigt, som har afsæt i eksisterende forskning og læringspointer fra et indledende fokusgruppeinterview med dimittender fra læreruddannelsen, beskriver udvalgte aktioner med studerende på pilotholdet. Dette er et bud på undervisning i, hvad vi anser som vigtigt, at lærerstuderende har stiftet bekendtskab med i forskellige kontekster efter endt uddannelse. Nedslagene i denne artikel fokuserer på *forældremødet* og *skriftlig kommunikation med forældre*.

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

Aktioner på pilothold	Eksempler på øvebaner og fælles refleksioner				
Introduktion til forløbet herunder oplæg om rammesætning og observationsteknik med henblik på deltagelse i og observation af forældremøde, herunder simuleret forældremøde udført som rollespil.	Jeres opgave er at indgå i forældremødet som deltagende observatører. I skal være opmærksomme på de faser, som et forældremøde kan bestå af, og som skitseres herunder;				
	Før mødet Tid:	Opstart Tid:	Midte: Tid:	Afslutning Tid:	Efter mødet Tid:
Hvornår møder lærerne ind?	Hvordan byder lærerne velkommen?	Hvad er der på dagsordenen?	Er det først nu der er plads til spørgsmål?	Er der forældre, der bliver tilbage og vil snakke med forældrene?	Efterbehandler lærerne mødet?
Hvilke forberedelser af lokalet gør de / har de gjort?	Er der en dagsorden? Skal der synges?	Er det ren formidling, eller inddrages forældrene i aktiviteter som summegrupper eller lignende?	Hvordan lukker lærerne mødet ned?		
Hvad snakker de om før forældrene kommer?		Laves der aftaler/ forventningsafstemmes der?			
Bliver hver enkelt forælder budt velkommen af læreren når de kommer ind?		Er der plads til forældrespørgsmål?			
		Hvilke typer af spørgsmål dukker op?			
		Hvordan besvarer lærerne eventueller kritiske spørgsmål?			
Studerende deltager i forældremøder på skoler	Jf. ovennævnte oplæg				
Afrapportering af observationer fra forældremøde og fælles drøftelse over refleksioner	Afrapportering - Hvilke temaer er du særligt optaget af? - Hvad overraskede dig ved at deltage i et forældremøde? - Identificér greb /teknikker som du vil tage med, når du selv skal afholde forældremøder Formuler i grupper et brev til lærerne: - Giv lærerne kærlig og konstruktiv feedback på såvel det, der fungerede godt og det, der undrede jer på forældremøderne. - Giv 3 gode råd, som I skal begrunde professionelt med de læste og gennemgåede tekster in mente				
Forældresamarbejde i matematik- undervisningen	Oplæg ved underviser om samarbejde med forældre i en faglig kontekst Studerende stiller spørgsmål				
Nyuddannet lærer og skole-hjem-samarbejde	Oplæg ved underviser om samarbejde med forældre i en faglig kontekst. Studerende stiller spørgsmål				
Studerende indsamler skriftlige forældrehenvendelser under praktikken	Studerende indsamler skriftlige forældrehenvendelser til lærere på praktikskole samt opsøger mulighed for selv at besvare en forældrehenvendelse.				
Bearbejdelse af og fælles refleksion over skriftlig kommunikation i skole-hjem-samarbejdet	Oplæg om kommunikation og sproglige overvejelser samt perspektiver på den digitale kommunikations betydning på skole-hjem-samarbejdet. Gruppearbejder og fælles drøftelser over overvejelser if. henvendelser fra og til forældre				

Figur 4. Herover viser en skematisk oversigt over udvalgte aktioner med pilotholdet i projektet.

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

De studerendes blik skærpes og nuanceres

Den indledende aktion vedrørende deltagelse i forældremøde, hvor en del af indholdet var observationsteknikker (Krogstrup & Kristiansen, 2015), havde til hensigt at klæde de studerende på til at udføre observationer før, under og efter et forældremøde (jf. skema i oversigt). Empirien fra den deltagende observation skulle danne ramme om en fællesgørelse af erfaringer på holdet ved den efterfølgende aktion. Under denne fællesgørelse blev et gennemgående tema diversiteten i måden at afholde forældremøder, italesat af de studerende. Denne diversitet kom både til syne i form og indhold, og særligt en manglende involvering af forældre på forældremøderne skabte undren, hvilket kommer til udtryk i følgende to citater fra den afsluttende evaluering med pilotholdet: *"Det at deltage i et forældremøde og efterfølgende dele oplevelser har for mig vist den store forskel, der kan være på hvordan man afholder møder". "Jeg har oplevet en stor forskel på, hvor meget forældre bliver involveret i møder, og hvad der kan ligge i et det at afholde et forældremøde"*.

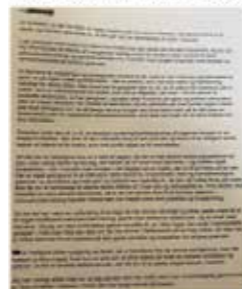
De eksplicite refleksioner ser vi som tegn på en fokuseret opmærksomhed hos de studerende på skole-hjem-samarbejdet. Samtidig opleves en skærpet evne til kunne indgå i dialog om og forholde sig kritisk til gældende praksis på området. Dette kommer også til syne i nedenstående citat, der stammer fra en studerende på pilotholdet i forbindelse med den afsluttende evaluering af forløbet og omhandler aktionen omkring skriftlig kommunikation i skole-hjem-samarbejde.

"Jeg har nok hele tiden været klar over, at kommunikationen med forældre er vigtig, og at det ikke er lige meget, hvad man skriver og hvordan, men jeg er alligevel blevet meget mere opmærksom på det".

Forud for aktionen havde de studerende under praktikken haft til opgave at indsamle skriftlige henvendelser fra forældre og særligt udvælge henvendelser, de mente kunne kategoriseres som "den svære samtale". Henvendelserne kunne både være skrevet til de studerende under praktikken, eller være skrevet til de studerendes praktiklærere. En enkelt gruppe studerende oplevede, at have i hvad de selv beskrev som en "shitstorm", hvilket blev gjort til genstand for fælles refleksion på holdet. På den måde fik alle studerende andenhåndserfaringer med gruppens oplevelse og erfaring, og dermed indblik i den kompleksitet som den skriftlige kommunikation indeholder, og som vi pegede på tidligere i artiklen.

Med kommunikationsteori (Løw, 2020) som faglig ramme blev opgaven for de studerende at udfærdige svar på de medbragte henvendelser og fremlægge kommunikative overvejelser over ordvalg i det udformede svar.

Indsæt beskeden samt jeres svar på denne

Kære xxx:

Jeg anerkender, at xx har det svært i klassen, som vi er bevidste om, hvortil vi arbejder i fællesskab mellem lærer og elever for at skabe en tryk klassekultur.

Jeg har læst din besked og kan ikke genkende til nogle af de problematikker du benævner.

Sagen har stået på i længere tid og jeg vurderer derfor, at din besked skal sendes videre til ledelsen. Vi vil drøfte det ved vores næste teammøde.

Billedet illustrerer et eksempel på hvordan et svar fra de studerende udmøntede sig.

Læringspointer og fremadrettet arbejde

På baggrund af fokusgruppeinterview med dimittender fra læreruddannelsen, aktionerne med pilotholdet og efterfølgende evaluering af disse samt fokusgruppeinterview med udvalgte studerende fra pilotholdet træder en række læringspointer fra LULAB-projektet frem.

- Skole-hjem-samarbejde kan med fordel være et tilbagevendende tema i undervisningsfag såvel som pædagogiske moduler på læreruddannelsen

Som modpol til den oplevelse af, at skole-hjem-samarbejdet falder ned mellem flere stole, kan de studerende med fordel møde aspekter af skole-hjem-samarbejde i både undervisningsfag og pædagogiske moduler. Helt konkret efterspørger studerende på vores pilothold, at skole-hjem-samarbejdet tematiseres i relation til det at give karakterer, henvende sig med bekymringer om fagligt efterslæb og det at varetage klasselærerfunktionen.

- Autentiske møder med skole-hjem-samarbejde er centrale

De studerende efterspørger autentiske møder med skole-hjem-samarbejde, hvilket kan være en udfordring at stille til rådighed i den daglige undervisning på læreruddannelsen. Vi kan dog arbejde simulerende, og vores bud på dette var f.eks. et rollespil som nævnt tidligere i artiklen. I praktikken kalder denne efterspørgsel fra de studerende på, at der stilles øvebaner til rådighed for at danne konkrete erfaringer med skole-hjem-samarbejde. Oplevelsen af en stor diversitet i måden at afholde forældremøder på fordrer, at de studerende som en fast del af det at være i praktik deltager i forældremøder, ligesom møder med forældre henvendelser på skrift bør være en fast bestanddel. Møderne med skole-hjem-samarbejde kan dog ikke stå alene, i det vi er opmærksomme på, at vi er ansvarlige for det andenordensdidaktiske blik på vores undervisning. Dette blik påhviler under praktikken praktiklærerne, hvor en efterbehandling og refleksioner over møder med samarbejdet vil kunne skabe rum for eksplicit modellering (Iskov, 2020), hvilket i dette tilfælde vil indbefatte at praktiklæreren tænker højt om egen praksis og gør denne til genstand for refleksion sammen med de studerende. Ligeledes vil tematisering på læreruddannelsen af

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

møder med skole-hjem-samarbejde i praktikken, give mulighed for at styrke koblinger mellem teori, empiri og praksis. Ved strukturet og kontinuerligt at tilbyde øvebaner for skole-hjem-samarbejde gennem praktikken mindskes kommende dimittenders følelse af utilstrækkelighed og magtesløshed potentielt i mødet med forældre. Samtidig vil det give mulighed for at det skræmmebillede af forældre, som kommer til syne i interviewet med dimittender senere i artiklen, kan nuanceres og differentieres.

- Tænkning om og praksis for skole-hjem-samarbejde ændres ikke, så længe studerende ikke får adgang til øvebaner

Udbuddet af øvebaner på læreruddannelsen og i praktikken bliver afgørende for, i hvilket omfang studerende føler sig kompetente til at indgå i skole-hjem-samarbejde efter endt uddannelse. Lige sådan bliver udbuddet afgørende for, om de studerende bliver i stand til at forholde til form og indhold, nytænke og udvikle skole-hjem-samarbejdet, som vi angav nødvendigt tidligere i artiklen, eller om de blot reproducerer gældende praksis.

- Behov for yderligere øvebaner

Der er behov for yderligere øvebaner end dem, vi har afprøvet i dette projekt. Vores studerende på pilotholdet peger for eksempel på, at erfaring med skole-hjem-samtalen er en nødvendig del af det repertoire, man som nyuddannet skal besidde, og at møder med skole-hjem-samarbejdet set fra et forældreperspektiv vil nuancere billedet af, hvad der er på spil i feltet.

- Samarbejde mellem læreruddannelsen og uddannelsesskoler om skole-hjem-samarbejdets placering i praktikken er en forudsætning

En etablering, vedligeholdelse og udvikling af øvebaner kalder på et samarbejde mellem læreruddannelsen og uddannelsesskoler. Et samarbejde der forpligter uddannelsesskolerne til at tage arbejdet med at tilbyde og udvikle øvebaner på sig, således at skole-hjem-samarbejde ikke er noget, de studerende måske er heldige at stifte bekendtskab med, hvis de selv er opsøgende, men derimod en fast integreret del af det at være i praktik. Skole-hjem-samarbejde skal tænkes med i tilrettelæggelsen af 'udstrakte praktikformer'. Et samarbejde kan med fordel karakteriseres ved en kontinuerlig tilgængelighed fra både uddannelsesskoler og læreruddannelse i og med at andenordensdidaktikken bliver lagt ud til praktiklærerne under praktikken.

Afrunding

Vi har med vores LULAB-projekt belyst, hvorfor opmærksomhed bør rettes mod et forsømt skole-hjem-samarbejde i læreruddannelsen. Vi har også givet et bud på, hvordan vi kan kvalificere de studerendes viden og kompetencer på området, således at de efter endt uddannelse, måske ikke er verdensmestre, men i det mindste har et repertoire at trække på. Med et kendskab til det grundlæggende skole-hjem-samarbejde gives dimittenden bl.a. et mere skærpet og nuanceret syn på det kommende samarbejde og mulighed for at bidrage til form og indhold. De efterlades med både nogle erfaringer og andenhåndserfaringer, som de kan bringe i spil i mødet med forældrene.

Vi har gennem læringspointerne foreslået, hvor og hvordan behov og potentialer vil kunne udfoldes i læreruddannelse såvel i undervisningen som i samarbejde med uddannelsesskolerne.

Som vi indledte artiklen med et citat, afslutter vi ligeledes med et. Denne gang fra en studerende på vores pilothold, som opsummerer tænkningen om det at skulle indgå i skole-hjem-samarbejde efter endt uddannelse: *"Det er et område man skal finde sig selv i. Det er noget, man lærer hen ad vejen"*.

Særligt sidste del af citatet indkapsler den tænkning, vi ønsker et opgør med og har i nærværende artikel skitseret, hvordan det opgør kan udtryk i det grundlæggende skole-hjem-samarbejde.

DET GRUNDLÆGGENDE SKOLE-HJEM-SAMARBEJDE - EN DEL AF DIMITTENDENS REPERTOIRE

Referencer

Akselvoll, M.Ø. (2018) *Samspil mellem skole og hjem*. Aarhus Universitetsforlag

Akselvoll, M.Ø. (2016) *Folkeskole, forældre, forskelle – skole-hjem-samarbejde og forældreinvolvering i et klasseperspektiv*. Roskilde Universitet.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy and the exercise of control*. Freeman.

Bourdieu, P. (1997). *Af praktiske grunde*. Hans Reitzels Forlag.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Viden om skole-hjem-samarbejde* www.eva.dk/grundskole/viden-om-skole-hjem-samarbejde Hentet d. 19/03/2021.

Davies, B., & Harré, R. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20(1), 43–63. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.1990.tb00174.x> Hentet d. 20/4/2021

Folkeskoleloven (2006) <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal> Hentet d. 9/4/2021

Hagensen, M.W. (2019). *Skole-hjem-samarbejde er folkeskolens kerneopgave*. Kvan, 39(113)

Iskov, T. (2020). Læreruddannelsens andenordensdidaktik. *Studier i Læreruddannelse og -Profession*, 5(1), 92-114. <https://doi.org/10.7146/lup.v5i1.116353> Hentet d. 9/4/2021

Knudsen, H. (2010): *Har vi en aftale? – magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie*. Nyt fra samfundsvidenskaberne

Krogstrup, H. K. & Kristiansen, S. (2015): *Deltagende observation*. København: Hans Reitzels Forlag.

Løw, O. (2020). Relationer. Kommunikation, interaktion, dialog, anerkendelse & narrativer. Samfundslitteratur.

Ministeriet for Børn, Unge og Ligestilling (2016): *Folkeskolen bygger på samarbejde*.

Nordahl, T. (2008). *Hjem og skole: Hvordan skaber man et bedre samarbejde?* Hans Reitzels Forlag

OECD (2012): Let's read them a story! The parent factor in education, PISA, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264176232-en> Hentet d. 19/03/2021.

Skolemonitor (2020, 9.april). Nyuddannede lærere skal facilitere skole-hjem-samtaler, selvom de senest deltog som eleven. <https://skoleliv.dk/debat/art7698354/Nyuddannede-l%C3%A6rere-skal-facilitere-skole-hjem-samtaler-selvom-de-senest-dRetsinformationeltog-som-eleven> Hentet d. 9/4/2021

Styrelsen for forskning og uddannelse (2018): *Kvalitet og relevans i læreruddannelsen*. https://ufm.dk/publikationer/2019/filer/endelig-rapport_evaluering-af-laereruddannelsen.pdf Hentet d. 09/04/2021.

Undervisningsministeriet. Afdækning af et vidensfelt i bevægelse. https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/55480660/140815_Rapport_om_foraeldresamarbejde_og_inklusion_med_bilag.pdf Hentet d. 19/03/2021.